

Recenzja

Z. IWATSUKI. 2004. **New catalog of the mosses of Japan**. 182 str. Miękka opr., format 25,8 × 18,2 cm. The Journal of the Hattori Botanical Laboratory, Nichinan-shi, Miyazaki-ken. Cena: nie podano. ISBN 4-938163-13-x.

W 13 lat po opublikowaniu ostatniego katalogu mchów Japonii¹, Z. Iwatsuki od wielu lat czołowy briolog w tym kraju, przygotował nowe wydanie tego dzieła. Była to decyzja ze wszech miar słuszna i uzasadniona i pora ku temu stosowna. W czasie jaki bowiem upłynął od ukazania się poprzedniego katalogu, w taksonomii mchów zaszły dalsze poważne zmiany. Z samej Japonii opisano szereg nowych gatunków mchów, np. *Seligeria pseudodonniana*, *Brachydontium noguchii*, *Mnium orientale*, *Campylopus gemmiparus*, *Ditrichum brevisetum*, *D. sekii*, *Fissidens neomagofukui* czy *F. fujiensis*. Ponadto wiele nazw gatunków opisanych z Japonii zostało zredukowanych do synonimów, np. *Brachydontium polycarpum* okazało się tożsame z *B. olympicum*, a *Pylaisia sublaevidens* z *P. obtusa*, a kilka gatunków zostało stwierdzonych po raz pierwszy w tym kraju, np. *Aloina obliquifolia*. W wyniku wszystkich tych zmian autor ustalił, że flora mchów Japonii liczy obecnie 1135 gatunków, czyli w stosunku do poprzedniego katalogu z 1991 r. zmniejszyła się o 48 gatunków. Natomiast wzrosła liczba rodzajów z 321 do 332, co jest odzwierciedleniem ogólnej tendencji do rozszczepiania dużych i heterogenicznych rodzajów na mniejsze i bardziej naturalne taksony. Niestety, autor omawianego katalogu nie ustrzegł się kilku błędów. Nie wiadomo z jakich powodów nie podaje z *Drepanocladus polycarpus*, chociaż gatunek ten wymienia z Japonii J. Żarnowiec w swej monografii tego rodzaju (nazwa ta nie jest wzmiankowana nawet w synonimach). Jeden gatunek znalazł się w dwóch miejscach w katalogu, jako *Limprichtia revolvens* i *Scorpidium revolvens*.

Najciekawszą stroną tego typu katalogów są zawsze zaakceptowane ujęcia taksonomiczne. Pod tym względem omawiany katalog jest raczej zachowawczy, mimo że ostatnie lata przyniosły wiele rewolucyjnych wręcz ujęć w taksonomii mchów. Kilka dużych i bardzo heterogenicznych rodzajów zostało rozbitych na rodzaje mniejsze i bardziej naturalne, np. *Brachythecium*, *Grimmia*, *Racomitrium*. Autor odnotowuje te zmiany ale ich nie akceptuje. Nie jest jednak w swoim podejściu konsekwentny, gdyż bez zastrzeżeń przyjmuje kilka równie kontrowersyjnych ujęć, np. rodzaje *Echinophyllum* czy *Hylocomiastrum*. Oczywiście autor może się tu kierować swoimi własnymi poglądami i filozofią taksonomiczną jednak na pewno nie stosuje się do zasady równorzędności jednostek taksonomicznych tej samej rangi, które winny być wyróżniane na podstawie cech o mniej więcej tym samym ciężarze gatunkowym. Na pewno jednak autor popełnia ewidentny błąd utrzymując rodzaj *Breidleria* dla *B. erectiuscula*, podczas gdy lektotyp tej nazwy rodzajowej, *B. pratensis*, zalicza zgodnie z tradycją do rodzaju *Hypnum*. Jest to niedopuszczalne z punktu widzenia zasad nomenklatury botanicznej i w takiej sytuacji dla *B. erectiuscula* powinien wyróżnić osobny rodzaj. W całym opracowaniu można znaleźć dość dużo błędów nomenklatorycznych, zwłaszcza dotyczących cytowania nazwisk autorów nazw, np. *Anomodon minor* (Hedw.) Fűrnr. zamiast „(Hedw.) Lindb.”, *Leptodictyum humile* (P. Beauv.) H. A. Crum zamiast „(P. Beauv.) Ochyra” czy *Dicranella schreberiana* (Hedw.) Hilf. ex H. A. Crum & L. E. Anderson zamiast „(Hedw.) Dixon”.

W sumie omówiony tu katalog nowy katalog mchów Japonii jest wartościowym przyczynkiem do literatury briologicznej, gdyż dotyczy najlepiej zbadanego pod względem briologicznym obszaru w Azji i zarazem mającego jedną z najbogatszych w gatunki flor mchów w świecie. – RYSZARD OCHYRA, *ul. Gotańska 15/25, 30-619 Kraków, Polska*.

¹ Patrz recenzja R. Ochyry, *Fragmenta Floristica et Geobotanica* 37: 502 (1992).